

Paul Auster

Tombuctu

Traducere din limba engleză și note
de Felicia Antip

Domnul Osache știa că Willy n-o să mai zăbovească mult pe lumea asta. Tusea se cuibărise în el de mai bine de șase luni și amărâtul nu mai avea acum nici o șansă să scape vreodată dracului de ea. Lent, dar inexorabil, fără nici un semn de ameliorare, tusea asta ajunsese de sine stătătoare, înaintând de la un hârâit slab, înecat în flegmă, al plămânilor, la 3 februarie, până la horcăituri convulsive, cu expectorări explozive de spută, în toiul verii. Destul de rău și până aici, dar în ultimele două săptămâni, în muzica bronhială se insinuase o tonalitate nouă – ceva strident și aspru și percutant – și crizele veneau acum atât de des încât erau aproape continue. De fiecare dată când începea una, domnul Osache mai că se aștepta ca trupul lui Willy să plesnească sub valurile de presiune care-i bombardau cutia toracică. Își închipuia că avea să urmeze săngele și sămbătă după-amiază, când acest moment fatal a venit, a fost ca și cum toți îngerii din ceruri ar fi deschis gura și ar fi început să cânte. Domnul Osache a văzut asta cu ochii lui, stând pe marginea drumului dintre

Washington și Baltimore, în timp ce Willy scuipa în batistă câteva cheaguri nenorocite de materie roșiatică, și atunci și acolo și-a dat seama că se dusește și ultimul dram de speranță. Duhoarea morții îl năpădise pe Willy G. Christmas și aşa cum e sigur că soarele este o lampă așezată între nori care se stinge și se aprinde în fiecare zi, la fel de sigur era că se apropia sfârșitul.

Ce putea să facă un biet câine? Domnul Osache fusese împreună cu Willy din primele sale zile de cățel, iar acum îi era aproape cu neputință să-și imagineze o lume care nu l-ar fi avut pe stăpânul lui în ea. Fiecare gând, fiecare amintire, fiecare particulă de pământ și de aer erau saturate de prezența lui Willy. Obișnuințele nu se dau duse și există fără îndoială o brumă de adevară în zicala „Nu înveți cal bătrân în buiestru“, dar nu numai dragostea și devotamentul îl făceau pe domnul Osache să se teamă de ceea ce avea să urmeze. Era o spaimă pur ontologică. Scoateți-l pe Willy din lume și, după toate probabilitățile, lumea însăși va înceta să existe.

În dimineața aceea de august, în timp ce se târa pe străzile din Baltimore împreună cu stăpânul lui suferind, domnul Osache se afla în această situație fără ieșire. Un câine rămas singur nu e cu nimic mai bun decât un câine mort și după ce Willy își va da sufletul, tot ce mai avea de așteptat era propria-i pieire iminentă. Willy îl avertizase de mai multe zile în această privință și domnul Osache

învățase lecția pe dinafară: cum să se ferească de hingheri și de polițiști, de furgonetele închise și de mașinile nemarcate, de ipocriții din aşa-zisele societăți umanitare. Indiferent cât de ademenitor și-ar vorbi ei, cuvântul *adăpost* înseamnă bucluc. Ar începe cu o plasă și cu seringi cu tranquilizante, ar degenera într-un coșmar cu cuști și lumini fluorescente și s-ar încheia cu o injecție letală sau cu o doză de gaz toxic. Dacă domnul Osache ar fi aparținut vreunei rase recognoscibile, ar fi avut o sansă în concursurile zilnice de frumusețe în beneficiul celor dornici să-și ia un câine, dar ortacul lui Willy era un ghiveci de specii – în parte collie, în parte labrador, în parte spaniel, în parte enigmă canină – și, pentru că lucrurile să stea și mai rău, blana lui răpciugoasă era plină de scaieți, gura îi mirosea urât, iar ochii lui injectați exprimau o tristețe perpetuă. Nimeni nu avea să dorească să-l salveze. Pentru a folosi expresia preferată de bardul vagabond, finalul era scris în piatră. Dacă nu-și găsea alt stăpân cât ai bate din palme, domnul Osache era o javră sortită să dispară de pe fața pământului.

— Si dacă nu te dau gata puștile care te fac să-ți pierzi cunoștința, a continuat Willy în dimineața aceea cețoasă din Baltimore, ținându-se de un felinar ca să nu cadă, mai sunt o mie de alte chestii care au s-o facă. Te avertizez, *kemo sabe*. Dacă nu-ți găsești alt fraier, zilele tale sunt numărate. Uită-te un pic la burgul ăsta lugubru. La fiecare colț de

stradă e un restaurant chinezesc, și dacă-ți închipui cumva că n-au să fie mulți cărora să le lase gura apă când te vor vedea hoinărind pe acolo, înseamnă că n-ai habar de bucătăria orientală. Se dau în vînt după gustul de câine, amice. Bucătarii prind câinii vagabonzi și-i măcelăresc chiar lângă ușa din dos a bucătăriei – zece, douăzeci, treizeci de câini pe săptămână. Pot să-i treacă în meniu ca rațe sau ca purcei, dar inițiații știu despre ce este vorba, mâncăii rafinați nu pot fi păcăliți. Dacă nu vrei să sfârșești pe un platou în chip de *moo goo gai pan*, gândește-te de două ori înainte de a da din coadă în fața unei bodegi ținute de gălbejiți. Ai priceput aluzia, domnule Osache? Cunoaște-ți dușmanul – și după aceea păstrează distanță.

Domnul Osache a înțeles. Întotdeauna înțelegea ce-i spunea Willy. Așa fusese de când ținea minte și acum ajunsese să priceapă ingli-zește la fel de bine ca orice alt imigrant care petrecuse șapte ani pe pământ american. Era, desigur, a doua limbă, una foarte diferită de cea pe care o învățase de la mama lui, dar chiar dacă pronunția lui lăsa oarecum de dorit, ajunsese să stăpânească chițibușurile sintaxei și ale gramaticii. Nimic din toate astea nu trebuie să parăizar sau neobișnuit la un animal cu inteligență domnului Osache. Majoritatea câinilor dobândesc o bună cunoaștere practică a vorbirii bipezilor, dar în cazul domnului Osache era și avantajul de a fi fost binecuvântat cu un stăpân care nu-l trata ca pe un inferior. Fuseseră

de la bun început tovarăși de chef și dacă țineai seama că domnul Osache era nu numai cel mai bun prieten al lui Willy, ci singurul său prieten, și mai adăugai faptul că Willy era un tip îndrăgostit de sunetul propriei sale voci, un veritabil maniac al trăncănelii, care se oprea rareori din vorbit din clipa când deschidea ochii dimineața până noaptea când cădea beat mort, părea căt se poate de normal ca domnul Osache să se simtă atât de în largul lui în jargonul băştinașilor. Înând seama de toate cele de mai sus, era de mirare doar că nu învățase să vorbească el însuși mai bine. Nu că n-ar fi făcut eforturi serioase, dar biologia îi era potrivnică și conform configurației botului, a dinților și a limbii hărăzite de soartă, maximum ce putea face era să emită o serie de ham-hamuri și hau-hauri și uuuuri, un tip de discurs hăulit, neclar. Era dureeros de conștient de distanța care separa aceste zgomote de fluentă, dar Willy îl lăsa mereu să spună ce avea de spus și, la urma urmei, asta era tot ce conta. Domnul Osache avea dreptul să-și aducă obolul, stăpânul lui îi acorda atunci toată atenția, iar dacă vedea chipul lui Willy când urmărea strădania prietenului său de a se comporta ca un membru al tribului uman, puteai să juri că-i soarbe fiecare vorbă.

La Baltimore, în duminica aceea sumbră, domnul Osache n-a deschis totuși gura. Veniseră ultimele zile pe care le mai era dat să le petreacă împreună, poate chiar ultimele ore, și nu era

momentul să se lanseze în discursuri lungi și în digresiuni întortocheate, nu era momentul pentru extravagantele de altădată. Anumite situații impun tact și disciplină, iar acum, când se aflau la o asemenea ananghie, era mult mai bine să-și țină gura și să se poarte ca un câine bun și credincios. L-a lăsat pe Willy să-i prindă lesa de zgardă fără să protesteze. Nu se plângea că nu mai mâncașe de treizeci și șase de ore. Nu adulmeca aerul în căutare de miresme feminine. Nu se oprea să ude fiecare felinar și fiecare hidrant. Mergea pur și simplu la pas pe lângă Willy, urmându-și stăpânl în timp ce cercetau drumurile pustii în căutarea numărului 316 de pe strada Calvert.

Domnul Osache n-avea nimic împotriva orașului Baltimore ca atare. Nu mirosea mai urât decât oricare alt oraș în care trăseseră de-a lungul anilor, dar, cu toate că înțelegea scopul acestei călătorii, îl necăjea gândul că un om se poate hotărî să-și petreacă ultimele clipe de pe acest pământ într-un loc unde nu mai fusese nicio dată înainte. Un câine n-ar face nicicând o asemenea prostie. Și-ar lua rămas-bun de la lume și după aceea ar avea grija să-și dea sufletul pe teren familiar. Willy mai avea însă de înfăptuit două lucruri înainte de a muri și, cu încăpățânarea lui caracteristică, își pusese în cap că există o singură persoană care l-ar putea ajuta. Numele acelei persoane era Bea Swanson și, deoarece ultimul domiciliu cunoscut al acestei Bea Swanson era la

Baltimore, veniseră la Baltimore ca s-o găsească. Toate bune și frumoase, dar dacă planul lui Willy nu va duce la ceea ce trebuia să ducă, domnul Osache va rămâne de izbeliște în această urbe a plăcintelor cu crabi și a treptelor de marmoră și ce-o să se întâmple cu el atunci? Un telefon ar fi rezolvat problema într-un minut, dar Willy avea o aversiune filozofică față de folosirea telefonului pentru treburi importante. Mai curând ar fi mers pe jos zile întregi decât să pună mâna pe una din drăcoveniile alea și să vorbească cu cineva pe care nu putea să-l vadă. Așa că iată-i aici, după ce parcurseseră vreo trei sute de kilometri, învârtindu-se pe străzile din Baltimore în căutarea unei adrese care s-ar fi putut să nu existe.

Nici unul dintre cele două lucruri pe care Willy mai spera încă să le ducă la îndeplinire înainte de a muri nu avea prioritate față de celălalt. Fiecare era extrem de important pentru el și, întrucât timpul ajunsese prea scurt pentru a le trata separat, concepuse un plan căruia îi spunea Gambitul Chesapeake: o tentativă de ceasul al doisprezecelea de a împușca doi iepuri dintr-un foc. Primul a mai fost discutat în paragrafele precedente: să găsească un nou sălaș tovarășului său cu blană. Al doilea era să-și încheie propriile socoteli și să se asigure că manuscrisele lui vor ajunge pe mâini bune. În momentul acela, opera lui de o viață era înghesuită într-un dulăpior închiriat la capătul liniei de autobuze Greyhound de pe strada Fayette, la două